

Багатьох із нас до глибини душі хвилює романс "Очи черные". Лише недавно я довідалася, що написав його наш відомий письменник Євген Гребінка. За легендою, цей романс був присвячений дівчині, яку він кохав і з якою доля його не поєднала. Хто ця дівчина, що стала музою Євгена Гребінки — автора байок, віршів, прозових творів? З ким же він одруживсь і як йому жилося й творилося з цією жінкою?

Луганськ.

ОЛЕНА КОЗИР.

Одного разу, гостюючи під Лубнами (народився поблизу Пирятини), Євген Гребінка познайомився з дівчиною Мар'яною — сестрою свого друга М.Новицького, з яким навчався в Ніжинській гімназії. Вона зачарувала Євгена. Йому здалося, що ніде в світі немає такої красуні. Це було сильне захоплення. Та їхні долі розійшлися. Справжнього горя завдав Євгенові лист М.Новицького, в якому було три слова:

тку в Пирятинському повіті Полтавської губернії. Поет часто бував у неї в Петербурзі...

Найціннішим у літературній спадщині письменника стали байки, видані в Петербурзі 1934 року під назвою "Малоросійські приказки". Наслідуючи кращі літературні та фольклорні традиції, Євген Гребінка виявив у

ОЧИ ЧОРНІ, ОЧИ ЖАЛУЧІ...

"Мар'яна виходить заміж". Хотілося кричати від розпуки. Кохана майбутнього поета вийшла заміж за пана Свирського. Кажали, її чоловік був хазяйновитий, товстий і рудий.

Через багато років Євген Гребінка розповість про особисту драму в повісті "Записки студента".

Існувало припущення, що поет присвятив Мар'яні свій чудовий вірш "Черные очи".

Але все це було інакше. Вірш написаний 1843 року під час знайомства з майбутньою своєю дружиною Марією Василівною Ростенберг та присвячений їй. Це стверджують дослідники. Однак до цього часу невідомо, хто написав чарівну музику до романсу. Його виконувало багато відомих співаків: Ф. Шаляпін, І.Козловський, М. Сліченко, П. Домінго, Л. Паваротті, Х. Каррерас...

До речі, крім романсу "Черные очи", Гребінка створив чимало інших: "Помню я еще молодуюшкой была", "Ні, мамо, не можна нелюба любити", "Поїхав далеко казак на чужбину". Гребінка мав багатьох друзів, серед яких були Т. Шевченко, П. Гулак-Артемовський, Г. Квітка-Основ'яненко, Л. Боровиковський, М. Гоголь, В.Жуковський та інші. Він мав чимало знайомих серед представниць прекрасної статі, ставився до всіх поважно й серйозно. Частенько перебував у жіночому товаристві й адресував своїм знайомим поетичні рядки.

Невідомий вірш Є.Гребінки "Давно уже я не писав стихов" знайдено в альбомі померлої 1859 року малоросійської поміщиці Уляни Лавцової. Вона була сусідкою Гребінки по має-

цьому жанрі власну творчу індивідуальність. Він написав 27 байок — здебільшого українською мовою, що відзначалися різноманітністю тематики. В них автор виступав проти пороків самодержавно-кріпосницького ладу і як майстер-реаліст сприяв розвитку народності в українській літературі. Зі скільної лави нам відомі такі байки, як "Ведмежий суд", "Віл", "Проза і хміль", "Ворона і вишня".

Дуже цікаві є в Гребінки ліричні твори романтичного характеру: "Українська мелодія", "Маруся", "Чо-вен".

Євген Павлович був популярним белетристом, автором оповідань, повістей, романів. Кращі з них: "Розповіді пирятинця", "Ніжинський полковник Золотаренко", "Чайковський".

У поемах, баладах, віршах Гребінка прославляв героїчне минуле українського народу: "Богдан", "Рогдаїв банкет".

Перебуваючи за межами України, часто згадував свою Батьківщину. Письменник відвідував Київ, зупинявся в "Зеленому готелі" (вул.Московська, 30, будинок не зберігся). Тут зустрічався в 1843-1845 рр. з Т.Г.Шевченком.

В одному з ранніх оповідань писав: "Який ти красивий, мій рідний Києве!.. Який ти красивий, який ти світлий, мій сивий старче! Що сонце між планетами, що цар між народами, то Київ між містами... Чи чуєте, добрі люди, я вам оповідаю про Київ, і ви не плачете від радощів?"

То кому ж було присвячено поезію "Черные очи"?

Коли молодий письменник укотре приїхав до рідного дому, то побачив

у селі Рудки Лубенського повіту, у маєтку небагатого поміщика штаб-капітана Ростенберга, чорнооку красиву дівчину. Він ловив себе на тому, що не зводить очей з Марії. Пізніше Євген посватався, і вони з Марією Василівною повінчалися в червні 1844 року. Після весілля молоді відразу ж поїхали до Петербурга й поселилися на Васильєвському острові.

Марія зробила все, щоб у квартирі було затишно її чоловікові, щоб він міг спокійно творити. І знову почали сходитися на вогник до Гребінки друзі. Тепер їх зустрічала молода господиня. У 1845 році у них народилася донька Надія...

Рання недуга перешкодила творчим планам Євгена Павловича. Хвороба прикувала до ліжка. Останні його слова були: "...Візьміть мене додому... Хай мені заспіває жайворонок степовий у рідному краю..." Гребінка заснув і більше не прокинувся. Він помер 3-го грудня 1848 року від туберкульозу в розквіті творчих сил.

Згідно із заповітом, письменника поховали недалеко від рідного хутора — поблизу Пирятини, на родовому кладовищі.

Вдячні нащадки не забули славно-го сина українського народу. На його могилі встановлено пам'ятник роботи скульптора Ю.Гірича. В Полтавській області на честь письменника названо місто, а в місцевому музеї зберігаються матеріали про його життя й творчість. Ім'ям класика української літератури названо вулиці в Києві й Полтаві.

ЛЕВ КУДРЯВЦЕВ.